

РЕШЕНИЕ

№ 603

гр. София, 11.01.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 61 СЪСТАВ, в публично заседание на седемнадесети октомври през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: МАРИЯ Н. СТОЙКОВА

при участието на секретаря БИЛЯНА ХР. РАДОВЕНСКА
като разглежда докладваното от МАРИЯ Н. СТОЙКОВА Гражданско дело № 20221110160564 по описа за 2022 година

Производството е образувано по искова молба на Д. С. Б. срещу „****“ ЕООД, с която е предявен осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за сумата от 3683 лв., представляваща платена от ищеца без правно основание в периода от 25.02.2019 г. до 10.12.2019 г. сума по Договор за потребителски кредит Стандарт № *** от 14.02.2019 г.

Ищецът твърди, че на 14.02.2019г. е сключил с ответното дружество „****“ ЕООД договор за паричен заем № *** от 14.02.2019 г., по който му била предоставена сума в размер на 5000 лв., срещу което кредитополучателят се задължавал да върне на кредитодателя сумата по кредита в общ размер на 7083,08 лв. за срок от 24 месеца. Твърди, че уговорения в договора за кредит ГПР е 44,91%, а ГЛП 38,30%. За да му предостави кредита ответникът е наложил на ищеца пакет от допълнителни услуги (за приоритетно разглеждане и отлагане или разсрочване на погасителни вноски, промяна на падеж и улеснена процедура за получаване на следващи кредити) на стойност 4830 лв. Ищецът твърди, че е заплатил на ответника вноски, всяка в размер на 496,45 лв., на следните дати – на 25.02.2019 г., на 26.03.2019г., на 22.04.2019 г., на 27.05.2019 г., на 25.06.2019г.; на 25.07.2019 г., на 26.08.2019 г., на 25.09.2019 г., на 25.10.2019 г. и на 25.11.2019 г., а на 10.12.2019 г. ответникът твърди, че е погасил предсрочно кредита, като е заплатил на кредитодателя сума в размер на 3718,50 лв. Посочва, че общо платените суми по кредита са 8683 лв., както и че е заплатена сума от 3683 лв., надвишаваща получената главница от 5000 лв. Твърди, че договорът за кредит е нищожен на основание чл.22 вр. с чл.10, ал.1, вр. с чл. 11, ал.1, т.9 и т.10 и чл. 19 ЗПК, тъй като възнаградителната лихва по кредита в размерна 38,30% е нищожна поради нарушаване на добрите нрави. Посочва, че в договора за кредит не е записан по ясен и разбираем начин действителния размер на дължимата цена по кредита, поради което договорът е нищожен на основание чл.21 ЗПК. Посочва, че таксите за допълнителни услуги не възмездяват допълнителни разходи на кредитодателя, а съставлява

скрита печалба за кредитора. Посоченият в договора ГПР от 44,91% не отговаря на действителния, тъй като в него не са включени таксите за допълнителни услуги, поради което в процесния договор за кредит е налице заблуждаваща търговска практика, поради което и извежда, че клаузата за ГПР е неправопавна. Освен това посочва, че при определяне на ГПР липсват базови допускания, въз основа на които да са посочени всички разходи, влизащи в ГПР, поради което е нарушен чл.10, ал.1 ЗПК. Твърди, че клаузите за допълнителни услуги са неправопавни, тъй като за упражняване на предоставените възможности на длъжника се изисква одобрение на кредитора, а длъжникът заплаща за възможности, които са предоставени от свободата на договаряне – правото да променят падежа на договора, възможността на страните да договорят да отложат една или повече погасителни вноски. Моли ответникът да бъде осъден за заплати претендирната сума като платена без основание. Претендира разноси.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът подава отговор на исковата молба, с който оспорва предявения иск като неоснователен и недоказан. Признава наличието на облигационно отношение по договор за кредит, както и общо заплатената сума в размер на 8683,00 лв. Посочва, че в общо погасената сума по кредита е включена и такса за предсрочно погасяване на кредита в размер на 32,90 лв. или 1% от размера на предсрочно погасената главница. Оспорва възнаградителната лихва да противоречи на добрите нрави. Оспорва също така твърденията на ищеца, че при посочване на ГПР е нарушен чл. 10, ал. 1 ЗПК и не са посочени компонентите, които влизат в ГПР. Посочва, че в чл. 5 от договора са посочени базовите допускания, въз основа на които е изчислен ГПР. Оспорва закупените допълнителни услуги да са задължително условие за сключване на кредита, както и таксите за допълнителни услуги да следва да се включват в ГПР. Потребителят доброволно се съгласил и поискал допълнителни услуги. Таксите за допълнителни услуги следвала да се включат в ГПР само в случаите, когато получаването на такива допълнителни услуги е задължително условие за сключване на договора за кредит, а в процесния случай посочва, че тези допълнителни услуги не са задължителни, а по желание на кредитополучателя. Оспорва твърденията на кредитополучателя, че таксите за допълнителни услуги са неправопавни клаузи. Посочва, че разглеждането на искане за кредит не е дейност, за която да е забранено събирането на такса по чл.10а, ал.2 ЗПК. Оспорва твърденията на ищеца, че за използване на допълнителните услуги за отлагане на плащането на определен брой погасителни вноски и за намаляване на размера на определен брой погасителни вноски, е необходимо съгласие на кредитора. Посочва, че в договора за кредит са посочени условията, за да може потребителят да се възползва от договорените допълнителни услуги и съгласието на кредитора не е сред тези условия. Твърди, че в предоставената преддоговорна информация на потребителя в стандартен европейски формуляр и в договора за кредит по ясен и недвусмислен начин са посочени всички условия по договора, предоставена е пълна информация за разходите по кредита, които следва да бъдат извършени от потребителя във връзка с усвояване и погасяване на кредита, поради което оспорва изводите на ищеца за нищожност на договора за потребителски кредит. Моли за отхвърляне на предявения иск и претендира разноси.

Съдът, като съобрази доводите на страните и обсъди събраните по делото доказателства поотделно и в тяхната съвкупност, намира за установено следното:

Предявен е иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД.

За основателността на иска в тежест на ищеца е да докаже заплащането на посочената в исковата молба сума, а в тежест на ответника - да докаже наличие на основание за получаването, съответно за задържането на същата.

С оглед становищата на страните и на основание чл. 153 ГПК като безспорни и ненуждаещи се от доказване по делото (с доклада) са отделени следните обстоятелства: че между Д. С. Б. и „***“ ЕООД е сключен договор за потребителски кредит №

/14.09.2019г., по силата на който „“ ЕООД е предоставил на ищеца сумата от 5000 лв.; в договора е уговорено дължимата от кредитополучателя сума да се върне на 24 погасителни вноски, при ГЛП – 38,30 %, при ГПР – 44,91 % и посочена в договора за кредит подлежаща на връщане сума в размер на 7083,08 лв.; 3/ Д. Б. е върнал на „***“ ЕООД по процесния договор за кредит сума в общ размер на 8683,00 лв.

Не се спори между страните по делото, а и от споразумение за предоставяне на пакет от допълнителни услуги от 14.02.2019 г. към договора за кредит се установява, че между страните е сключено споразумение за предоставяне на пакет от допълнителни услуги, изразяващи се в „приоритетно разглеждане и изплащане на потребителски кредит, възможност за отлагане на определен брой погасителни вноски, възможност за намаляване на определен брой погасителни вноски, възможност за смяна на дата на падеж и улеснена процедура за допълнителни парични средства“, срещу заплащането на възнаграждение за закупен пакет от допълнителни услуги в размер на 4830 лв., разсрочено на месечни вноски от по 201,25 лв., прибавени към погасителните вноски по кредита. Съгласно уговореното в споразумението кредиторът предоставя на кредитополучателя правото да се възползват от всяка една от посочените услуги срещу задължението на кредитополучателя да заплати на кредитора възнаграждение за предоставянето /респ. възможността за предоставянето/ на тези услуги в размер, посочен в т. VI. от договора за потребителски кредит. Посочен е общият размер на вноската – 496,45 лв., от които 201,25 лв. - размер на вноската по закупена допълнителна услуга, дължима заедно с месечната погасителна вноска по кредита, и общото задължение по кредита с вноските по допълнителната услуга – 11913,08 лв. Страните са уговорили, че възнаграждението за поисканата и закупена допълнителна услуга става изискуемо с подписването на договора за потребителски кредит, но се разсрочва за срока на договора на равни месечни вноски и се добавя към месечните вноски за погасяване на кредита. В случай, че кредитополучателят поиска да погаси изцяло или частично своя кредит преди уговорения срок, възнаграждението за закупения пак от допълнителни услуги се дължи в пълен размер.

От заключението на изслушаната съдебно-счетоводна експертиза, което съдът кредитира като компетентно и обективно изготвено, се установява, че общата сума, която ищецът е заплатил по процесния договор за кредит е в размер на 8703 лв. (500 лв. – главница, 1273,84 лв. – възнаградителна лихва, 2213,75 лв. – пакет допълнителни услуги; 215,41 лв. – такси по Тарифа. Според вещото лице, размерът на ГПР, с включване в него и на пакет от допълнителни услуги възлиза на 69,04 %.

Тъй като процесният договор по своята правна характеристика и съдържание представлява договор за потребителски кредит за валидността му и правните му последици следва да се съобразят изискванията на специалния закон - ЗПК в релевантната му за периода редакция.

Съдът следи служебно за нищожността на договорните клаузи, предмет на договора, когато тя е свързана с противоречие на закона или на добрите нрави и това противоречие произтича пряко от твърденията и доказателствата по делото /ТР № 1/20 г. на ОСГТК на ВКС/. Освен това съдът следи служебно и за наличието на неравноправни клаузи в договор, сключен с потребител /чл. 7, ал. 3, изр. 1 ГПК/.

Съгласно т. 9 и т. 10 на чл. 11 от ЗПК договорът трябва да съдържа лихвения процент по кредита, условията за прилагането му и индекс или референтен лихвен процент, който е свързан с първоначалния лихвен процент, както и периодите, условията и процедурите за промяна на лихвения процент, като и годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на ГПР по определения в приложение № 1 начин.

В случая договорът за потребителски кредит съдържа част от информацията,

посочена в т. 9 и т. 10 на чл. 11 ЗПК – посочен е годишният лихвен процент – 41, 17 %, като не е предвидена възможност за промяната му, тъй като същият е фиксиран, и общата сума, дължима от потребителя по кредита, изчислена към момента на сключване на договора, посочен е и годишният процент на разходите – 49, 89 %. Изготвен е и погасителен план, съдържащ информация за размера, броя, периодичността и датите на плащане на погасителните вноски – изискване на чл. 11, ал. 1, т. 7 и 11 ЗПК. Предвидена е и възможността кредитополучателят да се откаже от кредита в определен срок, налице е информация за размера на лихвения процент на ден /чл. 11, ал. 1, т. 20 от ЗПК/. Установен е фиксиран лихвен процент, изключващ необходимостта да се съдържа методика за изчисляване на референтен процент, съгласно чл. 33а ЗПК /чл. 11, ал. 1, т. 9а/.

Настоящия съдебен състав приема обаче, че договорът за потребителски кредит не отговаря на императивните изисквания на чл. 19, ал. 4 ЗПК (в сила от 23.07.2014 г.), според която годишният процент на разходите не може да бъде по - висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове или във валута, определена с постановление на М. съвет на Р. Б. (основен лихвен процент плюс 10 %), което означава, че лихвите и разходите по кредита не могат да надхвърлят 50 % от взетата сума, а клаузи в договор, надвишаващи определените по ал. 4, са нищожни – чл. 19, ал. 5 ЗПК. Този извод следва от дефиницията на понятието „общ разход по кредита за потребителя“, съдържаща се в § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, според която това са всички разходи по кредита, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждения за кредитни посредници и всички други разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия; общият разход по кредита за потребителя не включва нотариални такси. Съгласно т. 2 „обща сума, дължима от потребителя“ е сборът от общия размер на кредита и общите разходи по кредита за потребителя.

Според практиката на СЕС – решение по дело C-686/19, в понятието „общи разходи по кредита за потребителя“ се обозначават всички разходи, които потребителят е длъжен да заплати по договора за кредит и които са известни на кредитора, включително комисионите, които кредитополучателят е длъжен да заплати на кредитора.

Съгласно разясненията, дадени от Съда на ЕС по дело C-779/18, съдът разполага с възможността да контролира неравноправния характер при определяне на годишния процент на разходите, дори при законово установената граница.

Към датата на сключване на договора за потребителски кредит размерът на законната лихва е 10 % при основен лихвен процент, определен от БНБ 0 % плюс 10 пункта отгоре. В случая формално определения в договора размер на ГПР не надвишава пет пъти размера на законната лихва /арг. от чл. 19, ал. 4 ЗПК/. Месечният размер на вноската е определен като сбор от части от главница и договорна лихва, както и горница ежемесечно дължима вноска по закупен пакет допълнителни услуги. Същевременно това възнаграждение за допълнителни услуги не е отразено като разход при формирането на оповестения ГПР от 44, 91 %, въпреки, че е включено в общия дълг и месечните вноски. Този начин на оповестяване на разходите не е съответен на изискването на чл. 19, ал. 1 ЗПК. При отчитането на възнаграждението за закупения пакет допълнителни услуги като несъмнен разход, действителният ГПР би бил значително завишен (69,04 %), което заобикаля ограничението на чл. 19, ал. 4 ЗПК. Посоченият разход за допълнителна услуга подлежи на разсрочено плащане, ведно с погасителните вноски по кредита, което води до извод, че по този начин е установено скрито допълнително възнаграждение на кредитора, което не е посочено при определяне на годишния процент на разходите.

Клаузите, предвиждащи заплащане на възнаграждение за допълнителни услуги, са установени и в противоречие на разпоредбата на [чл. 10а, ал. 2 ЗПК](#), съгласно която кредиторът не може да изисква заплащането на такси и комисионни за действия, свързани с усвояване и управление на кредита. Разходите за приоритетно разглеждане на искането за отпускане на потребителски кредит са такива, свързани с усвояването на кредита. В този смисъл претенцията за заплащане на тази такса се явява в пряко противоречие с нормата на [чл. 10а ЗПК](#), с оглед което и е нищожна на основание [чл. 26, ал. 1, пр. 1 ЗЗД](#).

В случая заплащането на възнаграждение за пакет от допълнителни услуги е уговорено без да е ясна типичната насрещна престация, обосноваваща по-високи разходи за кредитополучателя. В тази връзка следва да се посочи, че целта на таксите и комисионните по [чл. 10а, ал. 1 ЗПК](#) е да се покрият административните разходи на кредитора при предоставяне на допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, но различни от основната услуга по предоставяне на кредит. Възлагането в тежест на потребителя на допълнителни възнаграждения, свързани с действия по усвояването и управлението на кредита, които са част от дейността на кредитора по предоставянето на кредита, не е обосновано с икономическия интерес на търговеца и е предпоставка за неоснователното му обогатяване. Подобни уговорки, водещи до отделяне на пакета услуги от основното съдържание на кредита заобикалят изискването за оповестяване на общия разход и забраната на законодателя размерът му да не надвишава пет пъти размера на законната лихва.

В случая от заключението на съдебно-счетоводната експертиза се установи, че с включването на пакет от допълнителни услуги, ГПР по процесния договор за кредит възлиза на 69,04 %.

При това положение и въз основа на съвкупната преценка на всяка от уговорките, макар формално процесният договор да покрива изискуемите реквизити по [чл. 11, ал. 1 ЗПК](#), вписаните параметри не кореспондират на изискуемото съдържание по т. 10 – годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя. Характерът на вземането за такса за приоритетно разглеждане на кандидатурата за кредит, представляващо възнаграждение на предоставения паричен ресурс, предполага включването му в ГПР и липсата на този разход в договора при изчисляването на ГПР е в противоречие с императивната разпоредба на [чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК](#). Според настоящия съдебен състав текстът на последната норма не следва да се възприема буквално, а именно - при посочен, макар и неправилно ГПР, да се приема, че е изпълнено изискването на закона за съдържание на договора. Тази част от сделката е особено съществена за интересите на потребителите, тъй като целта на уредбата на годишния процент на разходите по кредита е чрез императивни норми да се уеднакви изчисляването и посочването му в договора и това да служи за сравнение на кредитните продукти, да ориентира икономическия избор на потребителя и да му позволи да прецени обхвата на поетите от него задължения. Затова и неяснотите, вътрешното противоречие или подвеждащото оповестяване на това изискуемо съдържание законодателят урежда като порок от толкова висока степен, че изключва валидността на договарянето – [чл. 22 ЗПК](#).

На следващо място, съдът счита, че уговорената в т. VI. от процесния договор за потребителски кредит клауза, касаеща фиксирания годишен лихвен процент по заема – 44, 91 %, е нищожна и поради противоречие с добрите нрави.

Съгласно разясненията, дадени в Тълкувателно решение № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС, добрите нрави са неписани и несистематизирани морални правила без конкретика, но които изхождайки от принципа за справедливост, са общоприети в обществото и субектите на правото следва да се ръководят от тях. Въпреки тяхната абстрактност, законът им е придал правно значение, тъй като правната последица от тяхното нарушаване е приравнена с тази на противоречието на договора със закона /[чл. 26, ал. 1 ЗЗД](#)/.

Възнаградителната лихва е цена за предоставеното ползване на заетата сума. Трайната практика на ВКС приема, че клаузата за заплащане на възнаградителна лихва противоречи на добрите нрави, когато надвишава три пъти размера на законната лихва за забава по отношение на необезпечените кредити. Към момента на сключване на процесния договор за потребителски кредит – 14.02.2019 г. размерът на законната лихва по просрочени парични задължения, определен по реда на чл. 1, ал. 1 от ПМС № 72/08.04.1994 г., е 10 %. Следователно максималният размер, до който може да бъде уговорена възнаградителна лихва, е 30 %. В случая, уговореният лихвен процент е 38,30 % на годишна база, който надхвърля допустимия размер. Ето защо съдът приема, че така уговореният размер на договорната възнаградителна лихва противоречи на добрите нрави, на принципа на справедливост и добросъвестност в гражданския и търговския оборот и еквивалентност на насрещните престации. Следователно клаузата от процесния договор, касаеща размера на договорната възнаградителна лихва, се явява нищожна на основание чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД.

Съгласно разпоредбата на чл. 26, ал. 4 ЗЗД нищожността на отделните части от договора не води до нищожност на договора, когато те могат да бъдат заместени по право от повелителните норми на договора или когато може да се предположи, че сделката би била сключена и без недействителните ѝ части. В случая, размерът на договорната възнаградителна лихва не би могъл да се замести от повелителните норми на закона, нито би могло да се приеме, че договорът би могъл да бъде сключен без уговорена договорна възнаградителна лихва, с оглед възмездния характер на договора за потребителски кредит и обстоятелството, че наличието на клаузи за договорен лихвен процент по кредита и ГПР е въведено като изрично изискване на закона – чл. 11, ал. 1, т. 9 и 10 ЗПК. В тази хипотеза съгласно разпоредбата на чл. 23 ЗПК потребителят следва да върне само чистата стойност на кредита – в процесния случай в размер на сумата 5000 лв., като не дължи лихва или други разходи по кредита.

По делото се установи от съдебно-счетоводната експертиза, че потребителят е заплатил на ответника сумата от общо 8703 лв., от които 5000 лв. – главница, 1273,84 лв. – възнаградителна лихва и 2213,75 лв. – пакет допълнителни услуги; 215,41 лв. – такси по Тарифа. Доколкото договорът за кредит е недействителен, то ищецът дължи заплащане само на чистата стойност на кредита – главницата от 5000 лв. С оглед изложеното и при съобразяване на принципа на диспозитивното начало в гражданския процес искът се явява основателен за сумата от 3683 лв. и следва да бъде уважен.

По разноските:

При този изход на спора, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК право на разноски има ищецът. Същият претендира и доказва такива в общ размер на 1000 лв., от които 150 лв. – за държавна такса, 350 лв. – депозит за съдебно-счетоводна експертиза, и 500 лв. – за адвокатско възнаграждение. Ответникът е релевирал своевременно възражение за прекомерност на заплатеното от насрещната страна адвокатското възнаграждение. Съгласно разпоредбата на чл. 78, ал. 5 ГПК при прекомерност на заплатеното от страната възнаграждение за адвокат, съдът може да присъди по-нисък размер на разноските в тази им част, но не по-малко от минимално определения размер съобразно чл. 36 от Закона за адвокатурата. . Съгласно чл. 7, ал.2, т. 2 от Наредба № 1 от 2004 г. за минималните адвокатски възнаграждения (в редакцията изм. бр. 88 от 4 Ноември 2022 г.) при интерес от 1000 лв. до 20 000 лв. минималното адвокатско възнаграждение е 400 лв. + 10 % от горницата над 1000 лв. Определен на основание чл. 7, ал. 2, т. 2 от посочената наредба, минималното адвокатско възнаграждение в настоящия случай възлиза на сумата от 668,30 лв. (400 лв. + 10% от 268,30 лв.), т.е. заплатеният адвокатски хонорар е под предвидения

минимум. Поради това възражението по чл. 78, ал. 5 ГПК, направено от ответника се явява неоснователно.

Така мотивиран, Софийски районен съд,

РЕШИ:

ОСЪЖДА „****“ ЕООД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление: гр. ***, бул. „****“ № ***, бл. ***, вх. ***, да заплати на Д. С. Б., ЕГН *****, с адрес: гр. ***, ж.к. „****“, бл. ***, вх. ***, ет. ***, ап. ***, на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД, вр. чл. 23 ЗПК, вр. чл. 22 ЗПК, сумата от 3683 лв., представляваща платена от ищеца без правно основание в периода от 25.02.2019 г. до 10.12.2019 г. сума по Договор за потребителски кредит Стандарт № *** от 14.02.2019 г.

ОСЪЖДА „****“ ЕООД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление: гр. ***, бул. „****“ № ***, бл. ***, вх. ***, да заплати на Д. С. Б., ЕГН *****, с адрес: гр. ***, ж.к. „****“, бл. ***, вх. ***, ет. ***, ап. ***, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК сумата от 1000 лв. – разноси за производството.

Решението подлежи на обжалване пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчване на препис на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____